

RJ-Uiting 2020-6: Voorbeeldteksten impact coronavirus op de jaarverslaggeving 2019

Op 26 maart jl. heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving (hierna: RJ) RJ-Uiting 2020-5 ‘Impact coronavirus op de jaarverslaggeving 2019’ gepubliceerd. In die RJ-Uiting heeft de RJ de belangrijkste aandachtspunten voor de jaarverslaggeving 2019 weergegeven als gevolg van de uitbraak van het coronavirus.

De praktijk heeft de RJ gevraagd nadere ondersteuning te geven bij het toepassen van de relevante bepalingen in Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving in verband met de coronacrisis. De RJ heeft in de bijlagen van deze RJ-Uiting daarom voorbeeldteksten als handreiking voor de praktijk opgenomen. Deze voorbeeldteksten hebben betrekking op het bestuursverslag (bijlage 1) en de jaarrekening (bijlage 2). In het bestuursverslag betreft het de toekomstparagraaf en de informatie over voornaamste risico’s en onzekerheden. In de jaarrekening betreft het de toelichting van gebeurtenissen na balansdatum en de continuïteitsveronderstelling. Deze RJ-Uiting bevat voorbeeldteksten uitgaande van hetgeen is opgenomen in RJ-Uiting 2020-5. De RJ heeft geen voorbeeldteksten opgesteld voor bijzondere bedrijfstakken. Belangrijkste redenen hiervoor zijn de mate van diversiteit binnen deze bedrijfstakken en dat reeds initiatieven worden ontplooid om voorbeeldteksten op te stellen, zoals door brancheorganisaties.

De opgenomen voorbeeldteksten hebben slechts tot doel een illustratie te geven van de in het bestuursverslag en de jaarrekening op te nemen informatie. De per onderdeel opgenomen voorbeeldteksten staan op zichzelf en vormen dus geen geïntegreerd geheel. De voorbeeldteksten kunnen in meer of mindere mate van toepassing zijn op de specifieke situatie van de rechtspersoon. Het bestuur van de rechtspersoon is verantwoordelijk voor de inhoud, inclusief de uitgebreidheid, van hetgeen wordt opgenomen in het bestuursverslag en de jaarrekening inzake de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus rekening houdend met de specifieke feiten en omstandigheden. De mate van detail en de eventuele kwantificering van de impact zijn mede afhankelijk van de vraag of het reeds mogelijk is de financiële gevolgen van de coronacrisis op de rechtspersoon weer te geven. Voorts is de onderlinge consistentie van belang tussen de op verschillende plaatsen in het bestuursverslag en de jaarrekening opgenomen informatie over de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus. Het gebruik van verwijzingen kan hierbij helpen.

Amsterdam, 23 april 2020

Bijlage 1 Bestuursverslag

Toekomstparagraaf en informatie over voornaamste risico's en onzekerheden

Op basis van de ontwikkelingen zal het veelal van belang zijn dat de rechtspersoon om zijn belanghebbenden te informeren in het bestuursverslag aandacht besteedt aan de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus (in de risicoparagraaf en/of toekomstparagraaf). Hierbij kan aandacht worden geschonken aan de door de rechtspersoon te voorziene ontwikkelingen, risico's en onzekerheden, de genomen en voorziene maatregelen, mogelijke overheidssteun en de verwachte impact op de activiteiten, de liquiditeit, het resultaat en het vermogen als gevolg van de uitbraak van het coronavirus.

Voorbeeldtekst 1

Door de uitbraak van het coronavirus en de ontstane coronacrisis zijn de resultaten van de rechtspersoon gedurende 2020 tot op heden ten opzichte van hetgeen begroot gedaald. Deze daling heeft zich met name voorgedaan vanaf [datum]. De verwachting is dat de coronacrisis het resultaat van de rechtspersoon over de rest van 2020 verder (sterk/materieel/significant) negatief zal beïnvloeden. Bij het opmaken van de jaarstukken is de volledig impact van de uitbraak van het coronavirus nog niet duidelijk. Dit zal namelijk mede afhangen van de wijze waarop de uitbraak van het coronavirus kan worden beheerst. Door de grote onzekerheid is het moeilijk om de verschillende scenario's in kaart te brengen. Naar verwachting zal de uitbraak van het coronavirus aanzienlijke economische gevolgen hebben voor een aantal sectoren waarin wij opereren. We doen er alles aan om binnen de omstandigheden de beschikbaarheid en distributie van producten zo goed mogelijk te organiseren. Daarbij volgen wij de richtlijnen van het RIVM voor onze medewerkers. Voorts zullen wij indien noodzakelijk gebruik maken van de regelingen die aangeboden worden door de overheid. Wij beoordelen continu de liquiditeitspositie mede in relatie tot de gestelde convenanten in de leningsovereenkomsten. Naar onze inschatting verwachten wij de komende periode volledig in onze financieringsbehoefte te kunnen voorzien.

Voorbeeldtekst 2

De impact van het coronavirus op het openbare leven en de industrie in de wereld heeft ook een invloed op de vraag naar onze producten en de toelevering van producten. Hoewel dit naar verwachting een (sterk/materieel/significant) negatieve impact zal hebben op de financiële prestaties in 2020, kunnen wij vanwege de onzekerheid over de omvang en duur van de coronacrisis de impact op dit moment dit niet kwantificeren. We blijven onze bedrijfsactiviteiten voortdurend beoordelen en nemen daar waar mogelijk maatregelen. Hierbij besteden wij met name aandacht aan de volgende risico's:

Gezondheidsrisico

In verband met de uitbraak van het coronavirus hebben wij voorzorgsmaatregelen en regels geïmplementeerd op basis van de aanbevelingen van officiële gezondheidsinstanties, zoals de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) en de RIVM in Nederland. Op deze wijze streven we ernaar om de gezondheidsrisico's voor onze werknemers, leveranciers en klanten te minimaliseren.

Marktrisico

Door de crisis is de vraag naar productgroep [naam productgroep] gehalveerd. We zien echter ook een (sterke/materiële/significante) stijging in de vraag naar [naam productgroep] door de crisis. Ten aanzien van het beheersen van het risico van vraaguitval hebben wij de afgelopen maanden onze webshop uitgebreid. De omzet uit onze webshop is de afgelopen maanden sterk gegroeid. Met onze leveranciers hebben wij intensief contact om eventuele problemen ten aanzien van de toelevering tijdig te onderkennen. We ondervinden momenteel last van de latere leveringen van [naam

productgroep]. Daarnaast hebben wij diverse toeleveranciers voorzien van voorschotten om hun liquiditeitspositie te versterken. Ook met onze transporteurs hebben wij nieuwe afspraken gemaakt om het logistieke proces van onze leveringen te monitoren.

Kredietrisico

Het toegenomen kredietrisico wordt op dagelijkse basis gemanaged door onze afdeling credit management. We hebben hierbij wel een toename waargenomen van de betalingstermijn, maar we verwachten de uitstaande bedragen nog wel te ontvangen.

Liquiditeitsrisico

Om het liquiditeitsrisico als gevolg van de coronacrisis te beheersen, hebben wij de volgende maatregelen genomen: optimalisatie van ons werkkapitaal, terugbrengen van diverse kosten, het afdekken van het valutarisico ten aanzien van onze inkopen in [naam valuta], het uitbreiden van onze financiering bij onze banken, het aanvragen van uitstel van betaling van diverse belastingen en het indienen van een aanvraag uit hoofde van de NOW-regeling.

Voorbeeldtekst 3

In de regio Wuhan in China begon in december 2019 de uitbraak van het coronavirus. Medio februari 2020 is het virus in heel Europa (waaronder Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk in bedwang te houden heeft de Nederlandse regering maatregelen getroffen. Wereldwijd zijn vergelijkbare maatregelen getroffen. Onze activiteiten worden (sterk/materieel/significant) geraakt door de uitbraak van het coronavirus en de economische gevolgen. We hebben als gevolg van de coronacrisis te maken met een (sterk/materieel/significant) teruglopende omzet en negatieve resultaten.

Als gevolg van de winkelsluitingen in [land] en de aanhoudende omzetverliezen in Nederland valt te voorzien dat bij het aanhouden van de huidige omzetsdaling het voortbestaan van de rechtspersoon in gevaar komt. In overleg met onze verhuurders is de winkelhuur voor de [maanden] tijdelijk verlaagd. Wij hebben besloten daar waar mogelijk onze overige kosten terug te brengen. We willen op die wijze voorkomen dat reorganisaties van onze activiteiten nodig zullen zijn. Ook zullen we de geplande investeringen verlagen om een verdere verslechtering van onze liquiditeitspositie te voorkomen. Op basis van de financiële positie per [datum] en resultaten over 2020 voldoet de rechtspersoon niet aan de ratio's van de in een leningsovereenkomst opgenomen convenanten. De betreffende bank is echter bereid om de aflossingsverplichtingen op te schorten tot [datum]. Wij zijn in gesprek met onze bank(en) en onze aandeelhouder over additionele financiering. Op dit moment is er nog geen zekerheid of deze aanvullende financiering zal worden verkregen en bestaat er ook nog onzekerheid over de financiële bijdrageregelingen van de overheid. Als gevolg is er sprake van een ernstige onzekerheid met betrekking tot de continuïteit van de rechtspersoon.

Bijlage 2 Jaarrekening

Toelichting gebeurtenissen na balansdatum in de jaarrekening

De uitbraak van het coronavirus heeft in de loop van december 2019 in China plaatsgevonden en de wereldwijde verspreiding en de daarbij behorende gevolgen en overheidsmaatregelen waren per 31 december 2019 nog niet aan de orde of naar alle waarschijnlijkheid niet van invloed op de activiteiten van de betrokken rechtspersoon. Derhalve worden de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus aangemerkt als gebeurtenissen na balansdatum die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie op balansdatum voor jaarrekeningen met verslagjaren die zijn geëindigd op 31 december 2019 (kalenderjaar 2019).

Indien de gebeurtenissen na balansdatum van zodanig belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening van de rechtspersoon neemt de rechtspersoon een toelichting op (artikel 2:380a BW en alinea's 404 en 405 van Richtlijn 160 'Gebeurtenissen na balansdatum'). In deze toelichting wordt een inschatting van de financiële gevolgen van de coronacrisis gegeven of een mededeling dat zulks (geheel of gedeeltelijk) niet mogelijk is.

Voorbeeldtekst 1

De uitbraak van het coronavirus gedurende de eerste maanden van 2020 heeft grote gevolgen op de wereldwijde economie. De gevolgen van de uitbraak van het coronavirus worden aangemerkt als gebeurtenissen na balansdatum die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en zijn derhalve niet in de jaarrekening over 2019 verwerkt.

Door de uitbraak van het coronavirus en de ontstane coronacrisis zijn de resultaten van de rechtspersoon gedurende 2020 tot op heden gedaald ten opzichte van hetgeen was begroot. Deze daling heeft zich met name voorgedaan vanaf [datum/maand]. De verwachting is dat de coronacrisis het resultaat van de rechtspersoon over de rest van 2020 verder (sterk/materieel/significant) negatief zal beïnvloeden. Dit zal echter mede afhangen van de wijze waarop de uitbraak van het coronavirus kan worden beheerst. Door de grote onzekerheid is het moeilijk om de verschillende scenario's in kaart te brengen. Als gevolg is de verwachte impact van de uitbraak van het coronavirus op onze activiteiten nog niet duidelijk.

Voorbeeldtekst 2

In de regio Wuhan in China begon in december 2019 de uitbraak van het coronavirus. Medio februari 2020 was het virus in heel Europa (waaronder Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk in bedwang te houden heeft de Nederlandse regering maatregelen getroffen. Wereldwijd zijn vergelijkbare maatregelen getroffen. De gevolgen van de uitbraak van het coronavirus worden aangemerkt als gebeurtenissen na balansdatum die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en zijn derhalve niet in de jaarrekening over 2019 verwerkt.

De in 2020 ontstane situatie heeft een aanzienlijke impact op de economie in zowel het binnen- als het buitenland. Ook voor ons heeft dit gevolgen. Als gevolg van de uitbraak van het coronavirus zijn de belangrijkste gevolgen vooralsnog als volgt:

- Problemen ten aanzien van de inkoop van producten uit [land]. Dit heeft negatieve gevolgen voor ons vermogen om de productie voort te zetten.*
- Als gevolg van de genomen overheidsmaatregelen moesten wij vanaf [datum] een deel van onze activiteiten stopzetten. Dit heeft geresulteerd in een (sterke/materiële/significante) afname van de omzet ten opzichte van dezelfde periode in 2019.*

Bovenstaande gevolgen van de coronacrisis op onze business hebben geleid tot een (sterke/materiële/significante) afname van onze omzet in 2020. Onze liquiditeitspositie is hierdoor ook (sterk/materieel/significant) negatief beïnvloed. Om onze liquiditeitspositie te verbeteren hebben wij additionele financiering aangetrokken bij onze huidige financier onder de bestaande kredietfaciliteiten. Ook hebben wij een aanvraag ingediend voor een tegemoetkoming in de loonkosten in verband met ons omzetverlies op grond van de Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkbehoud (NOW). Het is op dit moment niet in te schatten wat de verwachte impact van de coronacrisis is voor de rest van 2020. Reden hiervoor zijn de grote mate van onzekerheid over de verspreiding en de impact van het coronavirus en de aard, omvang en effectiviteit van verdere overheidsmaatregelen.

Toelichting continuïteitsveronderstelling in de jaarrekening

Jaarrekening opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling en geen ernstige onzekerheid over de continuïteit

Artikel 2:384 lid 3 BW bepaalt dat bij de waardering van activa en passiva wordt uitgegaan van de veronderstelling dat het geheel der werkzaamheden van de rechtspersoon waaraan die activa en passiva dienstbaar zijn, wordt voortgezet, tenzij die veronderstelling onjuist is of haar juistheid aan gerede twijfel onderhevig is; alsdan wordt dit onder mededeling van de invloed op vermogen en resultaat in de toelichting uiteengezet. De in dit artikel genoemde veronderstelling wordt aangeduid als de continuïteitsveronderstelling.

Het toelichten van de reden waarom de continuïteitsveronderstelling is toegepast in een situatie dat er geen ernstige onzekerheid over de continuïteit bestaat, is niet gebruikelijk. De RJ benadrukt dat een dergelijke toelichting geen verplichting betreft op basis van huidige wet- en regelgeving. De onderstaande voorbeeldtekst is opgenomen in geval het bestuur van de rechtspersoon de behoefte heeft een nadere toelichting op te nemen bij de toepassing van de continuïteitsveronderstelling. Dit biedt het bestuur van de rechtspersoon alsdan de mogelijkheid uiteen te zetten dat de coronacrisis bij de rechtspersoon niet heeft geleid tot ernstige onzekerheid over de continuïteit.

Voorbeeldtekst

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling. Hoewel de financiële impact van de uitbraak van het coronavirus ten tijde van het opmaken van deze jaarrekening nog niet volledig duidelijk is (zie ook hetgeen hieromtrent is toegelicht onder de toelichting van gebeurtenissen na balansdatum), zijn wij van mening dat op basis van de momenteel beschikbare informatie, de inmiddels genomen maatregelen en bestaande liquiditeitsbuffer, de bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling niet geraakt wordt.

Jaarrekening opgesteld op basis van continuïteitsveronderstelling, maar ernstige onzekerheid over de continuïteit

Indien de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus voor de rechtspersoon van zodanig grote betekenis zijn dat op het moment van het opmaken van de jaarrekening ernstige onzekerheid over de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden van de rechtspersoon bestaat, is Richtlijn 170 'Discontinuïteit en ernstige onzekerheid over continuïteit' van toepassing. Het opstellen van de jaarrekening vindt nog steeds plaats op basis van de continuïteitsveronderstelling. In die situatie dient de rechtspersoon een adequate uiteenzetting van de omstandigheden waarin de rechtspersoon verkeert in de toelichting op te nemen (alinea 305 van Richtlijn 170).

Voorbeeldtekst

De activiteiten van de rechtspersoon worden hard geraakt door de uitbraak van het coronavirus en de economische gevolgen. De rechtspersoon heeft als gevolg van deze uitbraak van het coronavirus en de huidige economische situatie te maken met een (sterk/materieel/significant) teruglopende omzet en lagere marges. Een deel van onze activiteiten ligt stil als gevolg van de genomen overheidsmaatregelen. Daarnaast kunnen diverse projecten niet worden uitgevoerd zoals oorspronkelijk gepland. De verwachtingen voor de rest van het jaar zijn zeer onzeker. Wij hebben reeds een aanvraag ingediend voor een tegemoetkoming in de loonkosten voor ons omzetverlies op grond van de Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud van werkgelegenheid (NOW). Ook zullen we de geplande investeringen verlagen om een verdere verslechtering van onze liquiditeitspositie te voorkomen. Op basis van de financiële positie per [datum] en resultaten over 2020 voldoet de rechtspersoon niet aan de ratio's van de in een leningsovereenkomst opgenomen convenanten. De betreffende bank heeft aan ons echter een waiver verstrekt waarin is opgenomen dat het niet voldoen aan de convenanten de komende zes maanden geen gevolgen heeft. Voorts zijn we zowel met onze bank(en) als met onze aandeelhouder(s) in gesprek over het verkrijgen van noodzakelijke additionele financiering. Op dit moment is er nog geen zekerheid of deze aanvullende financiering zal worden verkregen en bestaat er ook nog onzekerheid over de financiële bijdrage van de overheid. Als gevolg is er sprake van ernstige onzekerheid met betrekking tot de continuïteit van de rechtspersoon. Ondanks deze ernstige onzekerheid zijn de genoemde maatregelen, met name de gemaakte afspraken met de bank en de verwachte bijdrage van de overheid, van zodanige aard dat wij de kans reëel achten dat we onze ondernemingsactiviteiten zullen kunnen voortzetten. Derhalve is de jaarrekening opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Jaarrekening opgesteld op basis van onontkoombare discontinuïteit (liquidatiegrondslagen)

Indien de gevolgen van de uitbraak van het coronavirus voor de rechtspersoon van zodanig grote betekenis zijn dat de discontinuïteit van het geheel van de werkzaamheden van de rechtspersoon onontkoombaar is geworden, wordt de jaarrekening opgesteld op basis van liquidatiegrondslagen (alinea 102 van Richtlijn 170 'Discontinuïteit en ernstige onzekerheid over continuïteit'). Artikel 2:384 lid 3 BW schrijft voor dat in de toelichting wordt medegedeeld wat de gevolgen van de discontinuïteit voor het vermogen en het resultaat zijn. Bij onontkoombare discontinuïteit dient de rechtspersoon aanvullend de volgende toelichtingen op te nemen (alinea 208 van Richtlijn 170 'Discontinuïteit en ernstige onzekerheid over continuïteit'):

- de feiten en omstandigheden die hebben geleid tot onontkoombare discontinuïteit;
- een beschrijving van het liquidatieplan of, als dit niet aanwezig is, de verwachte wijze van liquidatie;
- de methoden en belangrijke veronderstellingen die zijn gehanteerd bij de waardering op liquidatiebasis en belangrijke onzekerheden daarbij;
- de aard en bedragen van de belangrijke positieve en negatieve waardeveranderingen (inclusief kwijtscheldingen) die zijn verwerkt in de winst- en verliesrekening; en
- de aard en bedragen van de in de balans opgenomen kosten en opbrengsten tot de verwachte datum van afwikkeling.

Voorbeeldtekst

Na de verlieslatende verstreken jaren zijn de activiteiten van de rechtspersoon begin 2020 hard geraakt door de uitbraak van het coronavirus en de door de overheid genomen maatregelen (zie ook hetgeen is opgenomen onder de toelichting van gebeurtenissen na balansdatum). Dit heeft ertoe geleid dat vanaf 16 maart 2020 de activiteiten van de rechtspersoon volledig stil zijn komen te liggen. Hierdoor is de liquiditeitspositie van de rechtspersoon zodanig verslechterd dat de rechtspersoon niet meer aan zijn

verplichtingen kan voldoen. Voorts is de afgelopen weken gebleken dat we onvoldoende aanvullende medewerking van financiers kunnen verkrijgen. We hebben dan ook besloten de activiteiten van de rechtspersoon te staken. Op [datum] hebben we surseance van betaling/faillissement aangevraagd. Als gevolg van deze ontwikkelingen is de jaarrekening over 2019 opgesteld uitgaande van onontkoombare discontinuïteit (liquidatiegrondslagen). De impact van de overgang naar liquidatiegrondslagen is dat het eigen vermogen met [bedrag] is gedaald. Dit wordt met name veroorzaakt door het afboeken van de goodwill ([bedrag]) en het afwaarderen van de aanwezige voorraden ([bedrag]) ten laste van de winst-en-verliesrekening over 2019.